

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» укладено з урахуванням фахової спрямованості навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр». Вона передбачає виклад основних теоретичних положень про суть та функції мови, стан і статус української мови сьогодні, походження та історію розвитку української літературної мови, а також особливості функціонально-стилістичних різновидів української літературної мови (наукового та офіційно-ділового стилів), які співвіднесені з поняттям українська мова за професійним спрямуванням, висвітлює специфіку усної та писемної форм їх реалізації. Характеристика усного професійного мовлення пов'язана з виділення основних орфоепічних та акцентуаційних правил, видів, форм і жанрів усного професійного мовлення. Аналіз особливостей писемного професійного мовлення пов'язаний з визначенням змісту, структури, порядку складання та оформлення різних видів наукових робіт, документів, використання яких зумовлено науковою та навчальною роботою студентів і їхньою майбутньою професійною діяльністю.

Зміст і структура навчальної програми з дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» узгоджується з навчальними планами різних напрямів підготовки студентів другого і третього років навчання.

Мета навчальної дисципліни:

- ознайомити з особливостями реалізації системи і структури сучасної української літературної мови в різних видах і жанрах усного та писемного професійного мовлення;
- сформулювати засобами української мови лінгвістичну основу для виконання професійної діяльності.

Завдання навчальної дисципліни:

- навчити правильно визначати роль і місце державної української мови в майбутній професійній діяльності;
- удосконалити практичні навички володіння усною та писемною формами сучасної української професійної мови;
- підвищити загальний рівень культури українського мовлення студентів.

У результаті вивчення курсу студент повинен

знати:

- специфіку усного українського професійного мовлення та елементи риторики;
- особливості лексики, фразеології, граматичних засобів української мови за фаховим спрямуванням;
- типи лексикографічних праць, специфіку фахових словників;
- норми сучасної української літературної мови та особливості їх реалізації в системі усного та писемного фахового мовлення;
- правила мовленнєвого етикету.

вміти:

- використовувати знання орфоепічних та акцентуаційних правил, риторичних законів для реалізації різних жанрів усного професійного мовлення;
- характеризувати словниковий склад української літературної мови, уживати лексичні засоби, фразеологічні одиниці у фаховому мовленні;
- виявляти специфіку морфологічних форм та синтаксичних конструкцій української мови за фаховим спрямуванням;
- використовувати лексикографічні джерела української мови відповідно до потреб професійного спілкування;
- творити тексти в межах різних видів і жанрів усного та писемного фахового українського мовлення;
- дотримуватися правил мовленнєвого етикету відповідно до ситуацій та тональностей фахового спілкування.

Структуру курсу становлять 18 годин лекційних, 52 години практичних занять і 38 годин самостійної роботи студента.

Навчальна дисципліна складається з трьох змістових модулів:

1. Вступ. Українська мова за професійним спрямуванням як різновид літературної мови. Культура усного професійного мовлення, його види і жанри реалізації.

2. Словниковий склад та фразеологія української мови за професійним спрямуванням.

3. Граматичні особливості української мови за професійним спрямуванням. Культура писемного фахового мовлення.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістового модуля	Кількість годин				
	1 Вс	2 Ау	3 Л	4 ІР	5 СР
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1					
<p>ВСТУП. УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У СИСТЕМІ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ. КУЛЬТУРА УСНОГО ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ, ЙОГО ВИДИ І ЖАНРИ РЕАЛІЗАЦІЇ</p> <p>Тема 1. Теоретичні засади курсу „Українська мова за професійним спрямуванням”. Функціональні стилі як різновиди літературної мови. Мета і завдання курсу „Українська мова за професійним спрямуванням”, його зміст та структура. Мовна компетенція як основа професійного мовлення. Мова як суспільне явище, функції мови. Поняття національної і державної мови. З історії становлення та розвитку української мови. Нормативно-правові засади функціонування української мови в суспільстві. Українська літературна мова, її основні ознаки. Функціональні стилі мови. Науковий та офіційно-діловий стилі як функціональний вияв фахового мовлення.</p> <p>Тема 2. Українська мова в аспекті культури мовлення. Культура усного фахового мовлення. Культура мови і культура мовлення. Комунікативні ознаки культури мовлення. Способи підвищення рівня культури фахового мовлення. Інформативна та нормативна функції словників. Орфоепічні та акцентуаційні норми усного професійного мовлення. Засоби милозвучності української мови. Інтонаційна виразність усного мовлення, основні елементи інтонації.</p> <p>Тема 3. Види, форми і жанри усного фахового мовлення. Риторичні основи професійної комунікації. Публічне і приватне мовлення у професійній діяльності людини. Форми (монолог, діалог, полілог) та жанри (доповідь, промова, виступ, повідомлення, ділова бесіда, телефонна розмова) усного фахового мовлення. Особливості професійної комунікації під час перемовин, нарад,</p>	10	4	2	2	6
	12	6	2	4	6
	12	6	2	4	6

зборів. Невербальні засоби спілкування. Риторичні вміння і навички – запорука успішного усного фахового мовлення. Мистецтво оратора. Стратегії мовної поведінки. Культура ведення спору (дискусія, полеміка). Український мовленнєвий етикет у професійній сфері.					
Разом модуль 1	34	16	6	10	18
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2					
СЛОВНИКОВИЙ СКЛАД ТА ФРАЗЕОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ					
Тема 4. Вибір слова у мові професійного спілкування. Лексичні норми української мови за професійним спрямуванням.	8	6	2	4	2
Словниковий склад української літературної мови, загальна характеристика. Слова іншомовного походження у професійному мовленні, особливості їх вживання та функціонування. Аббревіатури у професійному мовленні. Правила скорочування слів.					
Тема 5. Термін у системі фахового мовлення.	8	6	2	4	2
Поняття „термін”, „номен”, „професіоналізм”. Основні ознаки терміна. Термінологіка загальнонаукова, міжгалузєва та спеціальна. Історія формування та шляхи поповнення української наукової фахової термінології. Поняття про термінологічний стандарт. Українська фахова термінографія.					
Тема 6. Лексичні і фразеологічні засоби мови професійного спілкування.	10	6	2	4	4
Синоніми, антоніми у професійному мовленні. Омоніми і пароніми як причина мовленнєвих помилок. Явище міжмовної омонімії. Фразеологія української фахової мови. Особливості використання фразем у системі наукового та офіційно-ділового стилів мови.					
Разом модуль 2	26	18	6	12	8
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3					
ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ. КУЛЬТУРА ПИСЕМНОГО ФАХОВОГО МОВЛЕННЯ					

<p>Тема 7. Морфологічні норми української мови за професійним спрямуванням.</p> <p>Іменник. Нормативні аспекти роду, числа та відмінкових форм іменників.</p> <p>Прикметник. Місце прикметників різних лексико-граматичних розрядів (якісні, відносні, присвійні) у текстах професійного спрямування. Творення і вживання форм ступенів порівняння прикметників.</p> <p>Числівник. Особливості словозміни числівників. Поєднання числівників з іменниками. Правила подання числівників у фахових текстах.</p> <p>Займенник. Значення займенників різних розрядів (особові, зворотний, присвійні, означальні, питальні, відносні, заперечні, неозначені). Особливості вживання займенників у процесі ділового спілкування та в текстах професійного спрямування.</p> <p>Дієслово. Основні форми дієслова (інфінітив, особово-родові форми, дієприкметник, дієприслівник, форми на -но, -то), їх використання у професійному мовленні. Специфіка творення та вживання граматичних форм виду, стану, способу, часу, особово-родових форм у системі української мови за професійним спрямуванням.</p>	16	12	2	10	4
<p>Тема 8. Синтаксичні особливості української мови за професійним спрямуванням.</p> <p>Особливості синтаксису професійного мовлення. Порядок слів у реченні. Однорідні члени речення. Координація присудка з підметом. Керування як вид синтаксичного зв'язку. Складні випадки керування. Функції простого і складного речення в системі професійного мовлення. Синонімія синтаксичних конструкцій. Текст як об'єкт професійного мовлення. Модель і структура наукового тексту. Редагування тексту професійного спрямування.</p>	16	12	2	10	4
<p>Тема 9. Культура писемного професійного мовлення. Сучасні ділові папери. Види наукових робіт</p> <p>Документ як основний вид офіційно-ділового мовлення, його функції. Класифікація документів. Основні реквізити документа, їхня характеристика. Загальні вимоги до оформлення та особливості мови ділових паперів. Характеристика</p>	16	12	2	10	4

найуживаніших документів.					
Різновиди наукових робіт (реферат, наукова стаття, анотація, курсова, дипломна, магістерська робота, рецензія, відгук). Правила бібліографічного опису.	48	36	6	30	12
Разом модуль 3					
Разом	108	70	18	52	38

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Тематика лекційних занять

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Вступ. Українська мова за професійним спрямуванням у системі літературної мови. Культура усного професійного мовлення, його види і жанри реалізації.

Тема 1. Теоретичні засади курсу „Українська мова за професійним спрямуванням”. Функціональні стилі як різновиди літературної мови.

Мета і завдання курсу „Українська мова за професійним спрямуванням”, його зміст та структура. Мовна компетенція як основа професійного мовлення. Мова як суспільне явище, функції мови. Поняття національної і державної мови. З історії становлення та розвитку української мови. Нормативно-правові засади функціонування української мови в суспільстві. Українська літературна мова, її основні ознаки. Функціональні стилі мови. Науковий та офіційно-діловий стилі як функціональний вияв фахового мовлення.

Тема 2. Українська мова в аспекті культури мовлення. Культура усного фахового мовлення.

Культура мови і культура мовлення. Комунікативні ознаки культури мовлення. Способи підвищення рівня культури фахового мовлення. Інформативна та нормативна функції словників. Орфоепічні та акцентуаційні норми усного професійного мовлення. Засоби милозвучності української мови. Інтонаційна виразність усного мовлення, основні елементи інтонації.

Тема 3. Види, форми і жанри усного фахового мовлення. Риторичні основи професійної комунікації.

Публічне і приватне мовлення у професійній діяльності людини. Форми (монолог, діалог, полілог) та жанри (доповідь, промова, виступ, повідомлення, ділова бесіда, телефонна розмова) усного фахового мовлення. Особливості професійної комунікації під час перемовин, нарад, зборів. Невербальні засоби спілкування. Риторичні вміння і навички – запорука успішного усного фахового мовлення. Мистецтво оратора. Стратегії мовної поведінки. Культура ведення спору (дискусія, полеміка). Український мовленнєвий етикет у професійній сфері.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Словниковий склад та фразеологія української мови за професійним спрямуванням

Тема 4. Вибір слова у мові професійного спілкування. Лексичні норми української мови за професійним спрямуванням.

Словниковий склад української літературної мови, загальна характеристика. Слова іншомовного походження у професійному мовленні, особливості їх вживання та функціонування. Абrevіатури у професійному мовленні. Правила скорочування слів.

Тема 5. Термін у системі фахового мовлення.

Поняття „термін”, „номен”, „професіоналізм”. Основні ознаки терміна. Термінолексика загальнонаукова, міжгалузева та спеціальна. Історія формування та шляхи

поповнення української наукової фахової термінології. Поняття про термінологічний стандарт. Українська фахова термінографія.

Тема 6. Лексичні і фразеологічні засоби мови професійного спілкування.

Синоніми, антоніми у професійному мовленні. Омоніми і пароніми як причина мовленнєвих помилок. Явище міжмовної омонімії. Фразеологія української фахової мови. Особливості використання фразем у системі наукового та офіційно-ділового стилів мови.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

Граматичні особливості української мови за професійним спрямуванням. Культура писемного фахового мовлення

Тема 7. Морфологічні норми української мови за професійним спрямуванням.

Іменник. Нормативні аспекти роду, числа та відмінкових форм іменників.

Прикметник. Місце прикметників різних лексико-граматичних розрядів (якісні, відносні, присвійні) у текстах професійного спрямування. Творення і вживання форм ступенів порівняння прикметників.

Числівник. Особливості словозміни числівників. Поєднання числівників з іменниками. Правила подання числівників у фахових текстах.

Займенник. Значення займенників різних розрядів (особові, зворотний, присвійні, означальні, питальні, відносні, заперечні, неозначені). Особливості вживання займенників у процесі ділового спілкування та в текстах професійного спрямування.

Дієслово. Основні форми дієслова (інфінітив, особово-родові форми, дієприкметник, дієприслівник, форми на -но, -то), їх використання у професійному мовленні. Специфіка творення та вживання граматичних форм виду, стану, способу, часу, особово-родових форм у системі української мови за професійним спрямуванням.

Тема 8. Синтаксичні особливості української мови за професійним спрямуванням.

Особливості синтаксису професійного мовлення. Порядок слів у реченні. Однорідні члени речення. Координація присудка з підметом. Керування як вид синтаксичного зв'язку. Складні випадки керування. Функції простого і складного речення в системі професійного мовлення. Синонімія синтаксичних конструкцій. Текст як об'єкт професійного мовлення. Модель і структура наукового тексту. Редагування тексту професійного спрямування.

Тема 9. Культура писемного професійного мовлення. Сучасні ділові папери. Види наукових робіт

Документ як основний вид офіційно-ділового мовлення, його функції. Класифікація документів. Основні реквізити документа, їхня характеристика. Загальні вимоги до оформлення та особливості мови ділових паперів. Характеристика найуживаніших документів.

Різновиди наукових робіт (реферат, наукова стаття, анотація, курсова, дипломна, магістерська робота, рецензія, відгук). Правила бібліографічного опису.

4. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЄТЬСЯ СТУДЕНТАМ

Семестр 3, 4, 5										
Поточне тестування та самостійна робота									Іспит	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3				
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9		
20	40	40	30	30	40	15	15	20	50	100
										100
										100

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Ботвина Н. Ділова українська мова (офіційно-діловий та науковий стилі) : навч. посіб. / Н. Ботвина. – 3-тє вид., доп. та переробл. – К. : АртЕк, 2001. – 280 с.
2. Ботвина Н. В. Міжнародні культурні традиції: мова та етика ділової комунікації : навч. посіб. / Н. В. Ботвина. – 2-ге вид., доповн. і переробл. – К.: АртЕк, 2002. – 208 с.
3. Глушик С. В. Сучасні ділові папери : навч. посіб. для вищих та середніх спец. навч. закладів / С. В. Глушик, О. В. Дияк, С. В. Шевчук. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К.: А. С. К., 2002. – 400 с.
4. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посібник / Т. Б. Гриценко. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 624 с.
5. Гуць М. В. Українська мова у професійному спілкуванні : навч. посіб. / М. В. Гуць, І. Г. Олійник, І. П. Ющук. – К. : Міжнар. агенція „BeeZone”, 2004. – 336 с.
6. Загнітко А. П. Українське ділове мовлення: професійне і непрофесійне спілкування / А. П. Загнітко, І. Г. Данилюк. – Донецьк : ТОВ ВКФ „БАО”, 2004. – 480 с.
7. Зубков М. Сучасна українська ділова мова : підручн. для вищих навч. закладів / М. Г. Зубков. – 9-тє вид., доповн. та переробл. – Х. : Весна, 2011. – 400 с.
8. Корж А. В. Ділова українська мова для юристів : лекції та комплексні завдання / А. В. Корж. – К. : НАН України, 2002. – 176 с.
9. Культура фахового мовлення : навч. посіб. / за ред. Н. Д. Бабич. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2005. – 572 с.
10. Мацько Л. І. Культура української фахової мови : навч. посіб. / Л. І. Мацько, Л. В. Кравець. – К. : ВЦ „Академія”, 2007. – 360 с.
11. Мацюк З.О. Українська мова професійного спілкування : навч. посіб. – 4-тє вид. – К. : Каравела, 2011. – 352 с.
12. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови : підручник. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – Тернопіль : Навч. книга - Богдан, 2000. – 248 с.
13. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник / С. В. Шевчук, І. В. Клименко. – К. : Алеута, 2010. – 696 с.

Додаткова

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / [О. Сербенська, М. Білоус, Х. Дацишин та ін.] ; за заг. ред. О. Сербенської : навч. посібник. – 2-ге вид., доповн. і переробл. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 258 с.
2. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо / уклад. Я. Б. Тимошенко. – К. : Либідь, 1991. – 256 с.
3. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення / Н. Д. Бабич. – Львів : Світ, 1990. – 232 с.

4. Білоус М. П. Український мовленнєвий етикет / М. П. Білоус // Мова і духовність нації. – К., 1992. – С. 164–199.
5. Богдан С. Мовний етикет українців: традиції і сучасність / С. Богдан. – К. : Рідна мова, 1998. – 476 с.
6. Бугай Н. І. Український етикет : посібник для дітей та дорослих / Н. І. Бугай. – К. : Б-ка українця, 2000. – 264 с.
7. Бурячок А. А. Що змінилося в ”Українському правописі”? – К., 1997. – 52 с.
8. Винницький В. М. Наголос в сучасній українській мові / В. М. Винницький. – К. : Рад. школа, 1984. – 160 с.
9. Горбач О. Засади періодизації історії української літературної мови й етапи її розвитку / О. Горбач // Другий міжнародний конгрес україністів. Доповіді та повідомлення. Мовознавство. – Львів, 1993. – С. 7–12.
10. Зубков М. Українська мова. Універсальний довідник / М. Зубков. – 3-тє вид., виправл. й доповн. – Х. : Видавн. дім „Школа”, 2006. – 496 с.
11. Іванишин В. Мова і нація / В. Іванишин, Я. Радевич-Винницький. – Дрогобич : Відродження, 1994. – 218 с.
12. Караванський С. Пошук українського слова або Боротьба за національне „Я”. – К. : Академія, 2001. – 240 с.
13. Караванський С. Секрети української мови / С. Караванський. – 2-ге вид., розширене. – Львів, 2009. – 343 с.
14. Коваль А. П. Ділове спілкування : навч. посіб. / А. П. Коваль. – К. : Либідь, 1992. – 279 с.
15. Коваль А. П. Культура ділового мовлення. Писемне та усне ділове спілкування / А. П. Коваль. – 3-тє вид. – К. : Вища школа, 1982. – 287 с.
16. Коваль А. П. Науковий стиль сучасної української літературної мови: Структура тексту/ А. П. Коваль. – К. : Вид-во Київ. ун-ту, 1970. – 307 с.
17. Кочан І. М., Токарська А. С. Українська мова фахового спрямування для юристів : підручник / І. М. Кочан, А. С. Токарська. – К. : Знання, 2008. – 413 с.
18. Культура української мови : довідник / за ред. В. М. Русанівського. – К. : Либідь, 1990. – 304 с.
19. Масенко Л. Мова і суспільство: Постколоніальний вимір / Л. Масенко. – К. : Вид. дім „КМА”, 2004. – 168 с.
20. Микитюк О. Сучасна українська мова: самобутність, система, норма / О. Микитюк. – Львів, 2010.
21. Німчук В. В. Сучасні проблеми українського правопису / В. В. Німчук // Літературна Україна. – 2001. – 11 січ. – С. 7.
22. Огієнко І. Історія української літературної мови / І. Огієнко. – К. : Наша культура і наука, 2004. – 436 с.
23. Огієнко І. Наука про рідномовні обов’язки / І. Огієнко. – Львів : Фенікс: Відродження, 1995. – 46 с.
24. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради : навч. посібник / О. Пономарів. – 3-тє вид., стереотип. – К. : Либідь, 2008. – 240 с.
25. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування / Я. Радевич-Винницький – Львів : Сполом, 2001. – 224 с.
26. Радевич-Винницький Я. Україна: від мови до нації / Я. Радевич-Винницький – Дрогобич : Відродження, 1997. – 360 с.
27. ПРОМОВА, або Де ми помиляємося... / кер. проекту О. М. Демська-Кульчицька. – К. : Стандарт, 2006. – 195 с.
28. Русанівський В. М. Історія української літературної мови : підручник / В. М. Русанівський. – К. : АртЕк, 2001. – 392 с.
29. Сербенська О. Культура усного мовлення. Практикум : навч. посіб. – Львів : ЛНУ, 2003. – 212 с.

30. Скиньмо чужі правописні кайдани / [Л. Коць-Григорчук та ін.]. – Львів : Галицька видавнича спілка, 2001. – 64 с.
31. Соколовська Ж. П., Власенко В. В., Щербачук Л. Ф. У ділове спілкування – державну мову / Ж. П. Соколовська, В. В. Власенко, Л. Ф. Щербачук. – К. : Грамота, 2004. – 295 с.
32. Сучасна українська літературна мова / за ред. М. Плющ. – К. : Вища школа, 2006. – 430 с.
33. Сучасна українська мова / за ред. О. Д. Пономарева. – К. : Либідь, 2001. – 400 с.
34. Томан І. Мистецтво говорити / пер. з чеськ. В. Романця. – 3-тє вид. – К. : Україна, 1996. – 269 с.
35. Українська мова: Енциклопедія / редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співгол.) та ін. – К. : Укр. енциклопедія, 2000. – 752 с.
36. Український правопис. – 4-тє вид., випр. й доп. – К. : Наук. думка, 1993. – 236 с. (або пізніші видання).
37. Універсальний довідник з ділових паперів та ділової етики. – К.: Довіра, 2003. – 623 с.
38. Універсальний довідник практикум з ділових паперів / С. П. Бирик, І. Л. Михно, Л. О. Пустовіт, Г. М. – К. : Довіра ; УНВЦ „Рідна мова”, 1997. – 399 с.
39. Франко І. Двоязичність і дволичність // Літературно-науковий вісник. – Т. XXX. – Річн. 8. – Кн. 6. – Львів, 1905. – С. 231–244; або: Урок української. – 2003. – № 3. – С. 12–15.
40. Хоменко І. В. Еристика: мистецтво полеміки : навч. посіб. / І. В. Хоменко. – К. : Юрінком Інтер, 2001. – 192 с.
41. Царук О. В. Українська мова серед інших слов'янських мов : етнологічні та граматичні параметри / О. В. Царук. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 1998. – 322 с.
42. Чак Є. Складні випадки правопису та слововживання / Є. Чак. – К. : А.С.К., 1998. – 272 с.
43. Читай і знай! : довід.-практикум з граматики та стилістики сучасної української мови / Н. Я. Дзюбишина-Мельник, О. Я. Лаврінець, К. С. Симонова, Л. Ф. Ціпцюра. – К. : Вид. дім „Києво-Могилянська академія”, 2007. – 197 с.
44. Шевельов Ю. Внесок Галичини у формування української літературної мови / Ю. Шевельов. – К. : Вид. дім „КМ Академія”, 2003. – 160 с.
45. Шевчук С. В. Ділове мовлення. Модульний курс : підручник / С. В. Шевчук. – К.: Літера ЛТД, 2003. – 448 с.
46. Шевчук, С. В. Українська мова на щодень, на щомить для державних службовців : підручник / С. В. Шевчук, Т. М. Лобода. – К. : Атіка, 2004. – 392 с.
47. Ющук І. П. Практикум з правопису української мови / І. П. Ющук. – 4-тє вид. – К.: Освіта, 2000. – 254 с.
48. Ющук, І. П. Практичний довідник з української мови / І. П. Ющук. – К. : Рідна мова, 1998. – 224 с.
49. Ющук, І. П. Українська мова : підручник / І. П. Ющук. – К. : Либідь, 2004. – 640 с.

Словники

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 170 тис. слів / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ „Перун”, 2003. – 1440 с.
2. Головащук С. І. Складні випадки наголошення : словник-довідник / С.І. Головащук. – К. : Либідь, 1995. – 192 с.
3. Головащук С. І. Словник-довідник з правопису та слововживання / С. І. Головащук. – К. : Наук. думка, 1989. – 832 с.

4. Головащук С. І. Словник наголосів / С. І. Головащук. – К. : Наук. думка, 2003. – 320 с.
5. Головащук С. І. Українське літературне слововживання : словник-довідник / С. І. Головащук. – К. : Вища школа, 1995. – 319 с.
6. Гринчишин Д. Г. Словник-довідник з культури української мови / Д.Г. Гринчишин, А. О. Капелюшний, О. А. Сербенська, З. М. Терлак. – К. : Знання, 2004. – 367 с.
7. Гринчишин Д. Г. Словник паронімів української мови / Д. Г. Гринчишин, О. А. Сербенська. – К. : Рад. школа, 1986. – 222 с.
8. Демська О. Словник омонімів української мови / О. Демська, І. М. Кульчицький. – Львів : Фенікс, 1996. – 224 с.
9. Калашник В. С. Українсько-російські паралелі: Труднощі перекладу / В. С. Калашник, Ж. В. Колоїд. – Х. : Прапор, 2003. – 112 с.
10. Кочерган М. Словник російсько-українських міжмовних омонімів („фальшиві друзі перекладача”) / М. Кочерган. – К. : Академія, 1997. – 400 с.
11. Мазурик Д. Нове в українській лексиці : словник-довідник / Д. Мазурик. – Львів : Світ, 2002. – 130 с.
12. Орфографічний словник української мови: близько 120 000 слів / укл. : С.І. Головащук та ін. – К. : Довіра, 1994. – 864 с. .
13. Орфоепічний словник української мови : у 2 т. / уклад. М. М. Пещак та ін. – К. : Довіра, 2001.
14. Полюга Л. М. Словник антонімів української мови / за ред. Л. С. Паламарчука. – 2-ге вид., допов. і випр. – К. : Довіра, 2004. – 275 с.
15. Полюга Л. М. Словник українських синонімів і антонімів / Л. М. Полюга. – К. : Довіра, 2007. – 576 с.
15. Словник іншомовних слів / уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарапуга. – К. : Наук. думка, 2000. – 680 с.
16. Словник синонімів української мови : у 2 т. / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін. – К. : Наук. думка, 1999–2000.
17. Український орфографічний словник : близько 143 тис. слів. /укл. : В. В. Чумак, І. В. Шевченко, Г. М. Ярун ; за ред.. В. Г. Скляренка. – 7-ме вид., переробл. і допов. – К. : Довіра, 2008. – 983 с.
18. Російсько-український фразеологічний словник : Фразеологія ділової мови / улож. В. Підмогильний, Є. Плужник. – Перевид. 1927 р. – К.: УКСП „Кобза”, 1993. – 248 с.
19. Шевчук С. В. Російсько-український словник ділового мовлення = Русско-украинский словарь деловой речи / С. В. Шевчук. – К.: Вища школа, 2008. – 487 с.